

1 Rozhodčí řízení

JUDr. Tereza Kyselovská, Ph.D., JUDr. Simona Trávníčková, Ph.D., JUDr. Jan Havlíček

Tento text prosím nerozšiřujte. Slouží pouze pro Vaše studijní účely.

Literatura:

BĚLOHLÁVEK, A., J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. 701 s.; KUČERA, Z. Mezinárodní právo soukromé. 6. vyd. Brno: Doplněk, 2004. 458 s.; MOTHEJZLÍKOVÁ, J., STEINER, V. et al. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1996. 216 s. ISBN 80-7179-034-6.; RABAN, P. Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí. 1.vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 768; ROZEHNALOVÁ, N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 3. aktualizované. Praha: Waltera Kluwer Česká republika, 2013. 400 s. 1182 svazek.

Internetové stránky:

Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo - www.uncitral.org, stránky Ministerstva zahraničních věcí ČR - www.mzv.cz, stránky Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR - www.arbcourt.cz, Mezinárodní obchodní komora - www.iccwbo.org/

1.1 Cíl kapitoly

Cílem této kapitoly je seznámit se se základními instituty rozhodčího řízení. S ohledem na požadovaný rozsah znalostí studentů předmětu a této učební pomůcky se nelze věnovat všem aspektům (mezinárodního) rozhodčího řízení.

V následujících kapitolách bude popsáno rozhodčí řízení a jeho typy, výhody, nevýhody a prameny. V dalších částech rozebereme rozhodčí smlouvu jako základ rozhodčího řízení, osobu rozhodce a institut rozhodčího nálezu. Výklad se dále zaměří na vztah obecných soudů a rozhodčího řízení; a uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů.

1.2 Rozhodčí řízení - úvod

Pojem rozhodčího řízení se často vyskytuje v médiích, sémanticky pod ním můžeme rozumět arbitráž, činnost rozhodců, aktivity stálých rozhodčích soudů apod. Rozhodčí řízení může mít však jiný význam z pohledu právního, neboť například sportovní arbitráže jsou zcela jiným institutem než rozhodčí řízení, o kterém bude pojednávat tato kapitola, a které je regulováno vždy prostřednictvím právní normy. Základním právním předpisem, se kterým budeme v této

kapitole pracovat, je **zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů** (dále jen zákon o rozhodčím řízení).

1.2.1 Pojem a význam rozhodčího řízení

Různé významy pojmu rozhodčí řízení můžeme demonstrovat na níže uvedených příkladech:

- **Rozhodčí soudy s obligatorní působností.** Tyto soudy existovaly kupříkladu v bývalé Československé socialistické republice jako institut státní arbitráže. Jejich pravomoc byla dána pro všechny hospodářské spory, tedy mezi subjekty, které dnes nazýváme podnikateli. V současné době do této kategorie můžeme zařadit působení finančního arbitra.
- **Mezinárodní arbitráž.** Tento institut lze demonstrovat na příkladu řešení sporů v rámci Světové obchodní organizace, kdy se jedná o řešení sporů mezi členskými státy. Do této skupiny nespádají spory s přímých zahraničních investic, které mají vlastní režim a jsou regulovány prostřednictvím dvoustranných mezistátních smluv o ochraně investic.
- **Rozhodčí řízení vyplývající z kolektivních pracovních smluv.** Toto rozhodčí řízení je realizováno ve smyslu zákona č. 2/1991 Sb., o kolektivním vyjednávání a nemá téměř nic společného s rozhodčím řízením dle zákona o rozhodčím řízení.

Rozhodčí řízení lze dle Rozehnalové definovat jako „*dobrovolné postoupení řešení sporu neutrální třetí straně, rozhodcům nebo rozhodčímu soudu (soukromým osobám nebo nestátní instituci), která vydá po provedeném řízení závazné a vykonatelné rozhodnutí*“.

Rozhodčí řízení zaznamenává svůj rozmach s rozvojem mezinárodního obchodu. V České republice je tato dynamika znásobena využíváním rozhodčího řízení coby prostředku řešení sporů vnitrostátních.

Teorie se pře, zda rozhodčí řízení je součástí alternativních řešení sporů, nebo je jakýmsi mezistupněm mezi ADR a řízením soudním s určitými specifiky. Někteří autoři zastávají názor, že pokud je výsledek rozhodčího řízení vynutitelný prostřednictvím státní moci, nelze hovořit o alternativním způsobu řešení sporů. S nadsázkou můžeme říci, že rozhodčí řízení je alternativou k řízení soudnímu, jelikož výsledky obou řízení jsou obdobně vynutitelné, a k ADR je pouze jinou možností řešení sporů. ADR končí v právním smyslu narovnáním, privativní novací apod. Teoreticky se tedy nejedná o řešení sporů ve smyslu nalézání práva rozhodovacím orgánem, jenž má svá práva (rozhodnout), ale také povinnosti (procesní postup). Výsledek řešení v ADR není oprávněná strana schopna vynutit prostřednictvím veřejné moci,

kromě možnosti obrátit se na soud či rozhodce, aby spor definitivně vyřešil autoritativním rozhodnutím.

Aby se rozhodčí řízení mohlo konat a v jeho závěru byl vydán rozhodčí nález, který po nabytí právní moci může být vykonán, musí být splněny určité podmínky. **Základní podmínky pro rozhodčí řízení** jsou:

- přípustnost projednání sporu v rozhodčím řízení z pohledu vnitrostátního práva (tzv. arbitrabilita); a
- platná dohoda stran o podřízení řešení sporu rozhodčímu řízení.

Ačkoliv je základem rozhodčího řízení soukromoprávní smlouva, zachovává si řízení i jistý veřejnoprávní charakter. Zde záleží na teoretické doktríně, se kterou k rozhodčímu řízení přistupujeme (viz níže). Nicméně rozhodčí řízení jako takové je řízením sporným. Rozhodci vykonávají svou pravomoc na základě pravomoci delegované jim státem. Tato možnost převést rozhodování sporu z obecných soudů na soudy rozhodčí je vymezena a zároveň omezena vnitrostátními předpisy. Ačkoliv je rozhodčí řízení samostatné a na státní moci v zásadě nezávislé, stát pravidelně realizuje své kontrolní funkce vůči rozhodčímu řízení. Stejně tak prostřednictvím pomocných funkcí napomáhá rozhodčímu řízení tam, kde rozhodci nemohou některé úkony samostatně vykonat. Zákon přiznává výsledku rozhodčího řízení – rozhodčímu nálezu – při splnění vymezených podmínek – stejné účinky jako soudnímu rozhodnutí. Rozhodčí nález je vykonatelným exekučním titulem.

Rozhodčí řízení lze kategorizovat z různých pohledů. Jedním z nich je **dělení rozhodčího řízení** na **mezinárodní** a **národní** (tuzemské) rozhodčí řízení. Předmětem mezinárodního rozhodčího řízení je vztah s mezinárodním prvkem. Tento **mezinárodní** prvek může spočívat v:

- účastnících řízení – jejich různá státní příslušnost, bydliště, pobyt, sídlo nebo místo zřízení na území rozdílných států;
- subjektech právního vztahu, který je předmětem sporu – jejich různá státní příslušnost, bydliště, pobyt, sídlo nebo místo zřízení na území rozdílných států;
- předmětu právního vztahu – smlouva byla uzavřena na území jiného státu než státu místa konání rozhodčího řízení; předmět smlouvy se nachází v zahraničí; plnění ze smlouvy je směřováno do zahraničí apod;
- jiných skutečnostech, které objektivně prokazují vztah k jinému právnímu řádu.

Národní (tuzemské) rozhodčí řízení je pak vázáno k území jednoho státu. Dopadají na něj plně tuzemské procesní předpisy a pomocné a kontrolní funkce obecných soudů.

1.2.2 Základní pilíře rozhodčího řízení

Základními „pilíři“, na který je rozhodčí řízení postaveno, jsou:

- autonomie vůle účastníků řízení a rozhodců;
- garance státu vůči rozhodčímu řízení a jeho výsledku v podobě rozhodčího nálezu;
- výkon pomocných a kontrolních funkcí obecných soudů vůči rozhodčímu řízení.

Srovnáme-li rozhodčí řízení s řízením před obecnými soudy, je patrné, že v rozhodčím řízení se ve větší míře projevuje autonomie vůle stran. Nicméně stát si zachovává určitou míru ingerence do řízení pomocí kontrolních a pomocných funkcí svých orgánů (pravidelně soudů). Ve srovnání rozhodčího řízení s ADR je možné vidět, že v ADR neexistují procesní garance států a neprojevují se zde pomocné a kontrolní funkce soudů. Výsledkem řízení ADR zásadně není vykonatelný exekuční titul. Výsledkem rozhodčího řízení je rozhodčí nález jako vykonatelný titul.

Vnitrostátní rozhodčí řízení je podřízeno jednomu právnímu řádu. V **mezinárodním** rozhodčím řízení mohou být jednotlivé fáze řízení podrobeny různým právním úpravám. Navíc se zde užívají tři různé skupiny pramenů podle jejich původu (více v kapitole o pramenech rozhodčího řízení).

1.2.3 Doktríny rozhodčího řízení

Prostřednictvím doktrín rozhodčího řízení lze vymezit vzájemný vztah rozhodčího řízení a státních orgánů (pravidelně soudů). Tedy do jaké míry může stát prostřednictvím svých orgánů ovlivňovat a zasahovat do rozhodčího řízení. Doktrínami je vymezen rozsah pomocných a kontrolních funkcí obecných soudů. Tato otázka je velmi citlivá zejména v mezinárodním rozhodčím řízení. Dále se doktrinální hodnocení projevuje v otázkách týkajících se například odpovědnosti rozhodce, postavení rozhodce, aplikace rozhodného práva, povahu rozhodčího nálezu i kvalifikace rozhodčí smlouvy. V jednotlivých koncepcích rozhodčího řízení se nám určitým způsobem projevuje dvojí pojetí právní regulace, a to pozitivistický a přirozenoprávní.

V teorii se lze setkat se čtyřmi základními doktrínami – jurisdikční, smluvní, smíšenou a autonomní.

Jurisdikční doktrína uznává pravomoci státu kontrolovat a regulovat veškerá rozhodčí řízení na jeho území. Tato doktrína minimalizuje rozdíly v řízení vnitrostátním a mezinárodním. Oporou jí je princip teritoriality typický mezinárodnímu právu veřejnému či státovědě v pojetí vnitrostátním. Princip státní jurisdikce (suverenity) je limitujícím faktorem, který stranám nebo rozhodcům nedovoluje ani při řešení mezinárodních sporů derogovat právo státu, na jehož území se rozhodčí řízení koná. Jurisdikční doktrína potlačuje smluvní prvky. Možnost konat rozhodčí řízení, pravomoc rozhodců nebo vykonatelnost rozhodčího nálezu vyplývá z právního řádu. Rozhodce získává autoritu rozhodovat v rozhodčím řízení na základě konkrétního právního řádu. Tuzemským zastáncem této teorie je např. Kučera.

Smluvní doktrína je praktickou i teoretickou projekcí zásady „*arbiter nihil extra compromissum facere potest*“. Pravomoc rozhodců rozhodnout je dána smlouvou uzavřenou mezi stranami. Základem rozhodčího řízení je smlouva a autonomie stran řízení. A to bez ohledu na problematiku hmotného práva či procesní úpravy rozhodčího řízení. Rozhodčí řízení má svůj původ v rozhodčí smlouvě. Jeho realizace a všechny otázky s tím spojené jsou v dispozici stran. Kontrolní a pomocné funkce státních orgánů se zde neprojevují, stát nijak do rozhodčího řízení nezasahuje.

Doktrínou smíšenou se, jak již z názvu dovodíme, vyznává kombinace obou dříve jmenovaných přístupů. Jedná se o kompromisní řešení, které se nám jeví jako ideální, jak již mnohokrát vyplynulo praxe. Rozhodčí řízení jako fungující celek, včetně možností rozhodování v rozhodčím řízení, si nelze představit bez kombinace zvýšené autonomie vůle stran (i rozhodců), a zároveň existence garance a mantinelů poskytovaných národními právními řády.

Jako poslední doktrínu lze uvést doktrínu autonomní. **Doktrína autonomní** je hraničním přístupem, opírajícím se o naprostou denacionalizaci rozhodčího řízení. Rozhodčí řízení je zcela nezávislé na jakémkoliv právním řádu. Nachází se mimo jurisdikce jakéhokoliv státu a vytváří si vlastní pravidla, zásady a postupy. Absence státního rámce, donucení a pomoci ovšem nelze považovat za přínos, neboť popírá samu povahu rozhodčího řízení známého z mezinárodního obchodu. Představit si jej lze pouze v souvislosti se sportovními arbitrážemi na úrovni organizovaných sportovních sdružení (např. extraliga ledního hokeje v ČR nebo FIA na úrovni mezinárodní). Rozhodnutí vzešlá z těchto arbitráží nevynucuje stát prostřednictvím svých orgánů, ale jsou vykonávána na půdě a úrovni sdružení, které ve sporu rozhodlo. Mezinárodní prostředí obchodníků si naproti tomu žádá v mnoha fázích pomoc státu.

1.2.4 Výhody a nevýhody rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení má své výhody i nevýhody. Ty jsou závislé na konkrétním případě, jeho složitosti a náročnosti, chování stran a rozhodců. Vymezení konkrétních výhod a nevýhod je relativní, neboť výhoda v jednom případě může být nevýhodou za jiných okolností. Přesto se pokusíme o jejich zobecnění.

Mezi **výhody** rozhodčího řízení se obvykle uvádí:

- Nižší náklady oproti soudnímu řízení. Tato výhoda je relativní a záleží na hodnotě sporu, místě konání rozhodčího řízení, zda se koná před stálým rozhodčím soudem nebo rozhodcem ad hoc, zda je nutné povolát specializované znalce apod. Náklady rozhodčího řízení rostou i v případě, kdy se jedná o řízení před významnými rozhodčími institucemi v zahraničí, např. u Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži. Mnohdy činí náklady na právní zastoupení stran i padesát procent ze žalované částky. Budeme-li hovořit pouze o poplatku za rozhodčí řízení, který se platí rozhodčím institucím, je velmi často odvozen od žalované částky a vypočítáván procentuální sazbou, přičemž většinou je dána minimální a maximální výše tohoto poplatku. Jiným způsobem výpočtu je pak úhrada za administrativní výlohy soudu a úhrada odměny pro rozhodce. Takový poplatek je dvousložkový a obvykle bývá vypočítáván v závislosti na žalované částce. Způsob úhrady poplatků může být různý; buďto se poplatek v celé výši uhradí při podání žaloby nebo žalobcem musí být složena záloha, a i žalovaný v případě, že na řešení sporů přistoupí, musí nést část těchto poplatků. Srovnáme-li poplatky za rozhodčí řízení u renomovaných institucí a v rámci rozhodčích řízení ad hoc, pak je situace velmi individuální. V rozhodčím řízení ad hoc si strany musí sjednat odměnu pro rozhodce a uhradit administrativní výlohy, přičemž tyto nejsou přímo závislé na žalované částce. Může dojít k tomu, že rozhodčí řízení bude výrazně dražší než řízení před obecnými soudy. Strany řízení by proto měly věnovat velkou pozornost skladbě nákladů řízení.
- Rozhodčí řízení je zásadně jednoinstanční. Odvolací stupeň před obecnými soudy neexistuje. Strany si musí samy v rozhodčí smlouvě zvolit přezkum vydaného rozhodčího nálezu, a to pouze jinými rozhodci, nikoliv soudem (§ 27 zákona o rozhodčím řízení).
- Rozhodčí řízení je zásadně neveřejné. Veřejnost je z rozhodčího řízení vyloučena, což umožňuje lepší utajení citlivých informací (§ 19 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení).

- Strany si mohou zvolit místo jednání, příp. přesunout místo jednání tam, kde je nutné provést důkaz. Na druhou stranu může být problematické dohodnout místo a čas jednání mezi rozhodci, stranami a jejich právními zástupci. Tento problém je velmi palčivý především v případech, kdy si strany zvolí rozhodce z různých států.
- Strany mohou předem ovlivnit délku řízení tím, že si zvolí určitý typ arbitráže nebo rozhodce, o kterém ví, že jejich spor rozhodne v poměrně kratší době.
- K rychlejšímu rozhodování může přispět i to, že strany si jako rozhodce zvolí znalce či odborníky v daném oboru. Ve sporech ve výstavbě mohou být rozhodci architekti či stavební inženýři, kteří problematice rozumí lépe než právníci. V případě právních problémů je vhodné jmenovat do rozhodčího senátu znalce mezinárodního práva soukromého v případě mezinárodních arbitráží nebo znalce cizího hmotného práva, tam kde toto právo má být aplikováno.
- V rozhodčím řízení se uplatní jednodušší procesní pravidla. Strany si mohou samy zvolit postup v řízení. V případě volby stálého rozhodčího soudu si strany volí i jeho pravidla a řády, které upravují procesní pravidla (§ 13 zákona o rozhodčím řízení).
- Jak bylo uvedeno výše, v rozhodčím řízení se projevuje poměrně široká autonomie vůle stran i rozhodců.
- V případě mezinárodního rozhodčího řízení je výhodou existence unifikovaných pravidel pro uznání a výkon rozhodčího nálezu (viz další výklad).
- Jako další výhoda se uvádí kontinuita rozhodování. Je třeba upřesnit, že se jedná o kontinuitu tam, kde jde například o výstavbu investičního celku a všechny spory vyplývající z této výstavby řeší předem vybraný rozhodčí senát. Kontinuita rozhodování je problematičtější ve sporech vedených u jedné rozhodčí instituce se stejným předmětem sporu, kde není známa starší judikatura k této věci.

Mezi nejvýznamnější **nevýhody** rozhodčího řízení lze zařadit fakt, že rozhodci nemají donucovací pravomoci (viz kapitolu o vztahu obecných soudů a rozhodčího řízení). Rozhodce ve většině právních řádů není nadán pravomocí nařídit předběžná opatření a musí v této souvislosti žádat o pomoc obecní soud. Další nevýhodou může být rozdílná úprava arbitrability v jednotlivých právních rádech. To způsobuje problémy zejména v případě mezinárodního rozhodčího řízení a následného uznání a výkonu rozhodčího nálezu. Mnohé nevýhody rozhodčího řízení se však

dají eliminovat prostřednictvím autonomie stran i rozhodců nebo právě prostřednictvím pomocných a kontrolních funkcí obecných soudů.

1.2.5 Druhy rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení můžeme rozdělit na několik druhů. Jako první dělení můžeme uvést **rozhodčí řízení před stálými rozhodčími soudy** a **ad hoc rozhodčí řízení**. Rozhodčí řízení před stálými rozhodčími institucemi se postupně vyvinulo z rozhodčího řízení ad hoc. Stálé rozhodčího soudy dnes nabízejí kromě rozhodování v rozhodčím řízení i další formy řešení sporů. Rozhodování před stálými rozhodčími soudy i rozhodci ad hoc může mít řadu výhod i nevýhod. V současné době jsou výhody spíše na straně stálých rozhodčích soudů.

Stálý rozhodčí soud se od senátu ad hoc liší tím, že má obvykle své sídlo, statut, statutární orgány jednající jeho jménem, předem připravená pravidla týkající se řízení a nákladů řízení a stálý administrativní aparát zabezpečující agendu soudu. Výběr stálého rozhodčího soudu představuje zajištění vyšší míry právní jistoty a předvídatelnosti. Řada procesních i dalších otázek je předem řešena v rámci pravidel a řádů stálého rozhodčího soudu. Stranám je předem znám určitý procesní postup a meze, ve kterých se mohou v rámci smluvní volnosti pohybovat. Tento způsob řízení je možné doporučit zejména méně zkušeným stranám. Na druhou stranu může volba stálého rozhodčího soudu znamenat vyšší náklady a menší volnost stran ve vlastním způsobu určování postupu v řízení, a to právě s ohledem na jejich pravidla a řády.

Zřizování stálých rozhodčích soudů je upraveno v §13 zákona o rozhodčím řízení. Stálý rozhodčí soud může být zřízen pouze na základě zákona (§13 odst. 1). Stálé rozhodčí soudy mohou vydávat své statuty a řády, které musí být zveřejněny v Obchodním věstníku (§13 odst. 2). Možnost vydávat vlastní statuty a řády, které nemusí být schváleny třetí osobou, je projevem samostatnosti a stálosti těchto institucí. Zároveň jejich povinná publikace zdůrazňuje jistou kontrolu a dozor ze strany státu. Platí podmínka, že se strany volbou stálého rozhodčího soudu podřizují i jeho pravidlům a řádu platným v době zahájení řízení (pokud si výslovně v rozhodčí smlouvě nesjednaly jinak, §13 odst. 3 zákona o rozhodčím řízení). Strany se v rozhodčím řízení před stálými rozhodčími soudy pohybují v mezích toho, co jim dovoluje zákonná právní úprava, a v mezích volnosti dané řádem stálého rozhodčího soudu.

Stálé rozhodčí soudy mohou být zřízeny pouze jiným zákonem nebo jen tehdy, pokud jejich zřízení jiný zákon výslovně připouští (§ 13 odst. 1). Nikdo není oprávněn používat při výkonu své činnosti takové označení, které vyvolává klamnou představu, že se jedná o stálý rozhodčí soud podle zákona o rozhodčím řízení, není-li k používání takového označení oprávněn podle

jiného právního předpisu nebo mezinárodní smlouvy, která je součástí právního řádu (§ 13 odst. 4). Právní úprava tímto reagovala na dřívější častou praxi, kdy mnohá soukromá arbitrážní centra a instituce „parazitovala“ na pověsti stálých rozhodčích institucí.

Zákon o rozhodčím řízení klade na stálé rozhodčí soudy i další podmínky, např. povinnost archivace rozhodčích nálezů (§29 zákona o rozhodčím řízení). Stálé rozhodčí soudy mohou vést listiny rozhodců, ze kterých předseda rozhodčího soudu vybírá konkrétního rozhodce pro konkrétní spor.

V České republice působí tyto stálé rozhodčí soudy: Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky (jako jediný nespécializovaný rozhodčí soud); Burzovní rozhodčí soud při Burze cenných papírů Praha, a.s.; Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno.

Z významných zahraničních stálých rozhodčích soudů můžeme zmínit Rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži, Arbitrážní a mediační centrum WIPO, Londýnský soud mezinárodního rozhodčího řízení nebo Mezinárodní obchodní arbitrážní soud při Obchodní a průmyslové komoře Ruské federace se sídlem v Moskvě.

Jako příklad doložky zakládající pravomoc stálého rozhodčího soudu si můžeme uvést: *"Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky podle jeho Řádu a Pravidel jedním rozhodcem jmenovaným předsedou Rozhodčího soudu."*

Rozhodčí soudy ad hoc nebo **rozhodčí řízení ad hoc** je případ, kdy je určen rozhodce nebo sestaven senát pouze pro rozhodnutí konkrétního sporu mezi stranami. Po ukončení řízení a vydání rozhodčího nálezu senát (rozhodce) svou činnost končí. Senát (rozhodce) může být vytvořen (jmenován) stranami přímo v rozhodčí smlouvě, jimi určenou třetí osobou (tzv. *appointing authority*), nebo kombinovaně. Pro první situaci si lze uvést příklad doložky: *„Veškeré spory z této smlouvy bude řešit JUDr. Jiří Novák, bytem Veverčí 115, 602 00 Brno.“* Pro příklad doložky s tzv. *appointing authority* si můžeme uvést: *„Spory z této smlouvy budou řešit tři rozhodci, jeden bude jmenován stranou žalující, druhý rozhodce bude jmenován stranou žalovanou a třetí rozhodce bude jmenován předsedou Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR.“*

Zákon o rozhodčím řízení předpokládá vytváření rozhodčích institucí ad hoc. Na rozdíl od stálých rozhodčích soudů nemají obvykle tyto osoby a senáty své stálé sídlo, pravidla a řády,

nemají povinnost zveřejnění pravidel a řádů v Obchodním věstníku. Tento způsob řízení je proto nevhodný v případě méně zkušených stran s rozhodčím řízením. S neexistencí pravidel a řádů v ad hoc rozhodčím řízení je spojena nejistota v případě procesních otázek a postupů, doručování, zajištění místa jednání a další. Řízení ad hoc se naopak doporučuje tam, kde jde o spory mezi státem a zahraničním investorem nebo vyspělými obchodními partnery v dobrou orientaci v právu a rozhodčím řízení.

V případě rozhodčího řízení ad hoc si jako příklad můžeme uvést některé problematické rozhodčí doložky, jejichž užívání nelze doporučit. Jedná se např. o doložku: „*Veškeré spory z této smlouvy bude řešit v rozhodčím řízení pan Novák z Brna.*“ Rozhodčí doložka zakládá pravomoc ad hoc rozhodce. Její vadou je nedostatečně identifikovaná osoba rozhodce. Pánů Nováků může být v Brně několik. Pokud se strany nedohodnou na osobě konkrétního pana Nováka, budou se muset obrátit na obecný soud se žádostí o náhradní určení osoby rozhodce (§ 9 zákona o rozhodčím řízení). Jiným příkladem problematické doložky může být: „*Veškeré spory budou řešeny v rozhodčím řízení nezávislými rozhodci. Ti budou vybráni stranami z listiny rozhodců vedené u Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR v Praze.*“ Ačkoliv je v doložce zmíněn stálý rozhodčí soud, není založena jeho pravomoc, pouze rozhodci budou vybráni z jeho seznamu. Nezkušená strana může podat žalobu k tomuto stálému soudu a ten odmítne rozhodování sporu z důvodu své nepřislušnosti. Jak bylo uvedeno výše, strany si mohou zvolit i třetí „neustrannou“ osobu, která jim rozhodce určí (tzv. appointing authority). Ovšem ani tato možnost není zcela bez problémů. Uvádíme doložku: „*Veškeré spory budou řešeny v rozhodčím řízení třemi nezávislými rozhodci. Ti budou vybráni předsedou Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR v Praze.*“ Uvedená osoba (předseda stálého rozhodčího soudu) nemá povinnost rozhodce jmenovat. Problém může nastat v případě, kdy se strany na osobách rozhodců neshodnou. Jinou problematickou situací může být doložka, ve které je nesprávně označen (stranami zřejmě zamýšlený stálý) rozhodčí soud: „*Veškeré spory z této smlouvy budou řešeny rozhodčím soudem v Praze.*“ Není jasné, zda měly strany na mysli stálý rozhodčí soud nebo rozhodce ad hoc.

Rozhodčí řízení lze také rozlišovat na rozhodčí řízení **vnitrostátní** a **mezinárodní**. Zkoumání rozdílu mezi rozhodčím řízením mezinárodním a vnitrostátním není jednoduchou problematikou a velmi důležitou roli zde hraje řada právně relevantních skutečností. Velmi zjednodušeně lze říci, že mezinárodní povaha mezinárodního řízení je dána, existuje-li v jeho rámci relevantní mezinárodní prvek. Není-li mezinárodní prvek dán, jedná se o vnitrostátní rozhodčí řízení. Zkoumání mezinárodního prvku je předmětem mezinárodního práva

soukromého. Mezinárodní povahu rozhodčího řízení lze vnímat z několika pohledů. Jako první můžeme jmenovat tzv. **absolutní** mezinárodní povahu, o které hovoříme, je-li vnímáno rozhodčí řízení jako mezinárodní z pohledu kteréhokoli právního státu. Mezinárodní prvek je za této situace objektivním, jelikož je dán skutečnostmi, které nevyplývají pouze z vůle stran, ale jsou dány určitými právně relevantními skutečnostmi. Typicky se jedná o případy, kdy mají strany sporu bydliště v různých státech nebo mají k různým právním řádům přímou vazbu. Dalším příkladem, za předpokladu, že strany jako takové nemají vazby k různým právním řádům, se mezinárodní povaha rozhodčího řízení může projevat tím, že plnění se nachází v zahraničí nebo objekt právního vztahu má přeshraniční povahu.

Jako druhý příklad mezinárodní povahy rozhodčího řízení můžeme uvést přístup tzv. **relativní**. O relativní mezinárodní povaze rozhodčího řízení hovoříme v případech, kdy je tato povaha dána pouze z pohledu určitého právního řádu. V takovém případě má mezinárodní prvek povahu subjektivní. Typickým příkladem je situace, kdy strany, které mají vazbu pouze k jednomu právnímu řádu (typicky mají sídlo a místo podnikání v jednom státě), pověří rozhodováním sporů rozhodčí instituci v zahraničí nebo si sjednají jako místo konání rozhodčího řízení stát odlišný od jejich místa podnikání. Mezi stranami tedy existuje pouze vazba na jeden stát, svým projevem vůle však přenesou tento vztah do zahraničí.

Shrneme-li výše uvedené, můžeme mezinárodní prvek v rozhodčím řízení definovat jako:

- **Objektivní:**
 - mezinárodní prvek je dán subjektem vztahu, tzn. strany mají sídlo, bydliště nebo místo podnikání na území rozdílných států nebo byly inkorporovány podle rozdílných právních řádů;
 - předmět právního vztahu se nachází na území rozdílného státu;
 - plnění vyplývající ze smlouvy má z převážné části vazbu k jinému právnímu řádu, než který vyplývá ze společného místa či sídla podnikání stran.
- **Subjektivní.** Jedná se o situaci, kdy samy strany svým projevem vůle vytvoří mezinárodní prvek. To se děje například tím, že pověří rozhodce uskutečnit rozhodčí řízení v jiném státě, než je stát jejich společného sídla či místa podnikání.

Vnitrostátním rozhodčím řízením rozumíme případ, kdy není dán ani objektivní ani relativní mezinárodní prvek a rozhodčí řízení souvisí pouze s jedním státem. Můžeme se také setkat s pojmy **domácí** rozhodčí řízení. O domácím rozhodčím řízení hovoříme v případech, kdy na

ně dopadají plně domácí procesní normy, tedy i kontrolní a pomocné funkce domácích obecních soudů. Dalším pojmem je **cizí** rozhodčí řízení. Takové řízení je typické tím, že nemá vztah k procesním normám nebo kontrolním či pomocným funkcím soudu jednoho státu a rozhodčí nález je nutné před jeho výkonem uznat a prohlásit za vykonatelný.

Mezinárodní rozhodčí řízení je od vnitrostátního odlišné vyšší náročností a dopadem několika skupin norem. Jedná se o tyto skupiny:

- procesní normy – jde o normy, které přímo dopadají na průběh řízení, uznání a výkon rozhodčího nálezu nebo platnost rozhodčí smlouvy;
- normy mezinárodního práva soukromého – tyto normy se vztahují zejména k rozhodovací činnosti rozhodců a mají přímý dopad na rozhodnutí merita sporu;
- hmotné právo – je uplatňováno pouze pro potřeby rozhodců, kdy je rozhodováno o meritu věci.

S rozvojem používání internetu a nových elektronických komunikačních technologií se objevuje podpora **online rozhodčího řízení**. Veškeré jednání od podání návrhu, přes průběh jednání až po vydání rozhodčího nálezu a jeho doručení probíhá elektronickou cestou. Řada domácích i zahraničních rozhodčích institucí tento způsob řízení pravidelně nabízí.

Rozhodčí řízení můžeme také rozdělit na **rozhodčí řízení bez nutného předstupně a řízení s předstupněm**. V tomto případě jsou strany zavázány před podání žaloby v rozhodčím řízení jednat smírně. Může se jednat o způsob med-arb (viz kapitolu o ADR). Jako příklad si můžeme uvést doložku: „*Veškeré spory z této smlouvy budou řešeny smírně. Nedojde-li ke smírnému vyřešení sporu, je příslušný k řešení sporu Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.*“

Další členění rozhodčího řízení je možné na **rozhodčí řízení bez časového omezení** stranami a **řízení s časovým omezením, rozhodčí řízení mezi státem a zahraničním investorem** (viz kapitolu k Washingtonské úmluvě) a další.

1.3 Prameny rozhodčího řízení

Prameny práva je možné obecně dle teorie práva rozdělit na dva základní druhy:

- prameny materiální, čímž máme na mysli společenské, politické, ekonomické a další podmínky, které vedou k nutnosti a možnosti vytváření právní úpravy; a

- prameny formální, což jsou zdroje a formy pro poznání právních pravidel, tedy právní předpisy, zákony, vyhlášky a další.

Z hlediska rozhodčího řízení jsou základními formálními prameny práva **vnitrostátní** právní předpisy a **mezinárodní úmluvy**. V současné době neexistují žádné významné normy unijního původu (EU), které by dopadaly na oblast rozhodčího řízení.

Svůj význam mají **nestátní prostředky úpravy** v podobě řádů rozhodčích soudů a vzorových zákonů vypracovaných mezinárodními rozhodčími institucemi. V případě těchto pramenů se nejedná o **právně závazné dokumenty**, neboť nebyly vydány státními orgány jako výsledek legislativního procesu. Právně závaznými se stávají v případě, kdy si je strany samy včlení do rozhodčí smlouvy, resp. založí pravomoc stálého rozhodčího soudu. V oblasti rozhodčího řízení je významnou institucí Komise UNCITRAL (*United Nations Commission on International Trade Law*), na jejíž půdě byla zpracována řada iniciativ, vzorových modelových zákonů a mezinárodních smluv. Jako příklad lze uvést Newyorskou úmluvu o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, Pravidla UNCITRAL pro mezinárodní rozhodčí řízení ad hoc, Smírčí pravidla UNCITRAL a zejména Vzorový zákon UNCITRAL o mezinárodní obchodní arbitráži ze dne 21. 6. 1985. Vzorový zákon se od mezinárodní smlouvy liší tím, že představuje pouze vzor právní úpravy nebo přehledy možných řešení určitého problému. Národní zákonodárce se tímto vzorem může inspirovat nebo zvolit jiné řešení. Vzorový zákon UNCITRAL je významný tím, že jej jako předlohu přijala řada zemí měnících své rozhodčí právní úpravy. Obsahem Vzorového zákona se inspirovala i Česká republika při vytváření zákona o rozhodčím řízení. Komise UNCITRAL se kromě vytváření iniciativ snaží o jednotnou interpretaci, neboť zpracovává judikaturu národních soudů států, které využily Vzorový zákon pro svou vnitrostátní úpravu. Tuto judikaturu (označuje se jako CLOUT) je možné nalézt na stránkách www.uncitral.org.

1.3.1 Vnitrostátní předpisy

Zákon o rozhodčím řízení

Základním českým vnitrostátním předpisem pro rozhodčí řízení je **zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů** (dále citováno jako zákon o rozhodčím řízení). Tento zákon nahradil dřívější zákon č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku, který umožňoval řešení omezené skupiny sporů před rozhodci v bývalém Československu. Česká republika patří mezi země s poměrně dlouhou tradicí úpravy v oblasti

rozhodčího řízení. Zákon o rozhodčím řízení byl ovlivněn Vzorovým zákonem UNCITRAL o mezinárodní obchodní arbitráži. Zákon o rozhodčím řízení upravuje:

- vnitrostátní rozhodčí řízení před stálými rozhodčími soudy a řízení ad hoc;
- vymezení arbitrability, tedy jaké spory je možné v rozhodčím řízení řešit;
- osobu rozhodce, tedy kdo a za jakých podmínek může vykonávat funkci rozhodce;
- zahájení, průběh a ukončení rozhodčího řízení;
- vztah rozhodčího řízení k obecným soudům;
- úpravu rozhodčího nálezu, možnost jeho zrušení, výkon a odepření výkonu rozhodčího nálezu a

Jak bylo uvedeno dříve, pravidla pro rozhodčí řízení obsahující mezinárodní prvek jsou upravena v zákoně č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

Řády a pravidla rozhodčích soudů stálých a ad hoc

Řád rozhodčího soudu označuje ucelený soubor procesních pravidel, kterými se řídí rozhodčí řízení u konkrétní rozhodčí instituce (soudu). Řadí se mezi tzv. nestátní prostředky právní úpravy, neboť nejsou vytvářeny legislativní cestou a samy o sobě nejsou právně závazné. Zákon nebo mezinárodní smlouvy je přímo neupravují. Pouze vymezují rámec, ve kterém se při jejich vydávání mohou rozhodčí instituce pohybovat.

Řády a pravidla rozhodčích soudů obvykle obsahují ustanovení o počtu rozhodců, době a místě konání řízení, způsobu vedení a délce řízení, nákladech řízení a další. Pokud si strany v rozhodčí smlouvě zvolí konkrétní rozhodčí instituci, volí si tím i její pravidla a řád (§ 13odst. 3 zákona o rozhodčím řízení). Také opačně, volbou konkrétního řádu či pravidel si strany zpravidla volí i danou rozhodčí instituci. Jako příklad lze uvést Řády a Pravidla Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Řády Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR obsahují ustanovení týkající se postupu v řízení vnitrostátním a mezinárodním, procesní otázky spojené zejména s osobou rozhodce, místem konání řízení, jazyka řízení, doručování, dokazování, náležitostí žaloby, průběhu a skončení řízení. Dále upravují specifika postupu řízení v případě online sporů. Pravidla Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR obsahují ustanovení o nákladech pro vnitrostátní, mezinárodní a rozhodčí řízení online. Jako příklad doložky odkazující na pravidla a řády stálého rozhodčího soudu si můžeme uvést: *"Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České*

republiky a Agrární komoře České republiky **podle jeho Řádu a Pravidel** jedním rozhodcem jmenovaným předsedou Rozhodčího soudu.“ Nebo: "Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky **podle jeho Řádu a Pravidel** třemi rozhodci."

1.3.2 Mezinárodní úmluvy

Dvoustranné a mnohostranné mezinárodní úmluvy jsou jedním z nejdůležitějších pramenů mezinárodního práva. Svůj význam si zachovávají i v oblasti mezinárodního rozhodčího řízení. Unifikují právní úpravu, usnadňují volný pohyb, uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů.

Mnohostranné mezinárodní úmluvy

Mnohostranné mezinárodní úmluvy můžeme rozdělit na úmluvy, které přímo regulují rozhodčí řízení, a úmluvy, které mohou v určitých oblastech ovlivnit průběh rozhodčího řízení. V této souvislosti lze zmínit **Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod** (dále jen Úmluva).

Vztah Úmluvy k rozhodčímu řízení je předmětem odborné diskuze. Nicméně v současné době se má za to, že se v jistých oblastech dotýká i rozhodčího řízení. Sama Úmluva rozhodčí řízení neupravuje, tuto otázku je nutné řešit její interpretací. Jak vyplývá z výkladu Úmluvy a judikatury Evropského soudu pro lidská práva se sídlem ve Štrasburku, Úmluva dopadá na všechny pomocné a kontrolní funkce obecných soudů k rozhodčímu řízení. Pokud jde o vlastní rozhodčí řízení, to se považuje za výjimku z článku 6 odst. 1 Úmluvy, který upravuje otázku veřejnosti řízení a přístupu ke státnímu soudu. Má se za to, že volbou rozhodčího řízení strany dobrovolně a v souladu s principem autonomie vůle vyloučily pravomoc státních obecných soudů a podřídily řešení sporů rozhodčímu řízení. Nicméně žádný stát nemůže vykonat rozhodčí nález, který by byl hrubě v rozporu s požadavky článku 6 odst. 1 Úmluvy. Stát musí přijmout všechna opatření, aby i v rozhodčím řízení byla zachována základní procesní práva všech účastníků řízení.

Z hlediska mnohostranných mezinárodních úmluv přímo upravujících rozhodčí řízení, jimiž je Česká republika vázána, je nejvýznamnější **Úmluva o uznání a výkonu rozhodčích nálezů** (vyhláška č. 74/1959 Sb.) přijatá v roce 1958 v New Yorku (dále citována jako Newyorská úmluva).

Newyorská úmluva vznikla na půdě OSN a do dnešní doby patří celosvětově mezi jednu z nejúspěšnějších mezinárodních úmluv vůbec. Představuje základ systému uznávání a výkonu

cizích rozhodčích nálezů. Cizím rozhodčím nálezem se myslí rozhodčí nález, který byl vydán na území jiného státu než státu, kde se žádá o jeho uznání a výkon. Předchůdci Newyorské úmluvy byly Ženevský protokol o doložkách o rozsudím (č. 191/1931 Sb.) a Ženevská úmluva o vykonatelnosti cizích rozhodčích výroků (č. 192/1931 Sb.) Tyto úmluvy znamenaly první významnou snahu o unifikaci v rozhodčím řízení. Řada problémů však zůstala nevyřešena. Účinnost obou úmluv zanikla pro státy, které se staly smluvními stranami Newyorské úmluvy.

Newyorská úmluva obsahuje právní úpravu pro:

- povinnost státu uznat písemnou rozhodčí smlouvu a povinnost soudů smluvních států zastavit řízení na žádost stran tam, kde existuje platná písemná rozhodčí doložka;
- výčet a podobu písemností, které je nutné předložit při žádosti o uznání a výkon cizího rozhodčího nálezu;
- závazek smluvních států uznat a povolit výkon rozhodčího nálezu; a
- taxativní výčet důvodů pro odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezu.

Newyorská úmluva umožňuje přijetí tzv. výhrad. Výhrada v mezinárodním právu znamená, že stát jejím přijetím nebude vázán konkrétním ustanovením, kterého se daná výhrada týká. V režimu Newyorské úmluvy se jedná zejména o článek I odst. 3, podle které se použije jen na rozhodčí nálezy vydané na území smluvních států.

Další mnohostrannou mezinárodní úmluvou (s menším významem) představuje **Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži** (vyhláška č. 176/1964 Sb.). Tato Úmluva byla vypracována na půdě Evropské hospodářské komise OSN a jejím hlavním cílem bylo napomoci spolupráci obchodníků z východních a západních zemí. Na rozdíl od Newyorské úmluvy se nezabývá uznáním a výkonem rozhodčích nálezů, ale soustředí se na úpravu některých procesních otázek v rámci rozhodčího řízení. Upravuje zahájení a průběh řízení před rozhodčími institucemi stálými i ad hoc, vztahy rozhodčích soudů k obecným státním soudům, obsahuje požadavky na osobu rozhodce a další.

Zvláštní mnohostrannou úmluvu z hlediska svého obsahu představuje **Úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států** (vyhláška č. 420/1992 Sb.) přijatá v roce 1965 ve Washingtonu (dále citována jako Washingtonská úmluva). Washingtonská úmluva upravuje řešení sporů z tzv. diagonálních vztahů. Jde o spory, kdy na jedné straně stojí stát disponující imunitou, a na druhé straně stojí zahraniční obchodník, který v daném státě investuje. Washingtonská úmluva se aplikuje v případě, kdy mezi státem a zahraničním

investorem existuje smlouva, ve které se strany dohodnou na řešení sporů před senátem ustanoveným na základě Úmluvy. Washingtonská úmluva obsahuje právní úpravu celého řízení včetně zrušení, uznání a výkonu rozhodčího nálezu. Řízení a jeho administraci má na starosti centrum ICSID (*International Centre for Settlement of Investment Disputes*).

Dvoustranné mezinárodní úmluvy

V oblasti mezinárodního rozhodčího řízení se s dvoustrannými mezinárodními úmluvami setkáváme zejména v podobě smluv o právní pomoci mezi dvěma státy a smluv týkajících se investování na území druhého státu. **Dvoustranné smlouvy o právní pomoci** upravují právní pomoc mezi soudy a jinými orgány dvou států, zajištění uznání a výkonu soudních rozhodnutí a v některých případech i rozhodčích nálezů (vzhledem k významu a počtu smluvních států Newyorské úmluvy dvoustranné smlouvy zpravidla odkazují na její aplikaci). Dvoustranné smlouvy uzavírané Českou republikou obsahují závazek uznat a vykonat rozhodčí nálezy a důvody pro odepření uznání a výkonu. Seznam dvoustranných smluv o právní pomoci v oblasti rozhodčího řízení, kterými je Česká republika vázána, je dostupný na stránkách Ministerstva zahraničních věcí ČR.

Dvoustranné smlouvy o podpoře investování a ochraně investic zpravidla obsahují závazek smluvních stran řešit spory v rozhodčím řízení. Smluvními stranami těchto smluv je stát nebo se stát zavazuje poskytnout státnímu příslušníkovi jiného státu jistá práva na svém území.

1.3.3 Kolize pramenů

Jak bylo uvedeno v kapitole k mezinárodnímu procesnímu právu, v mezinárodním právu a potažmo mezinárodním rozhodčím řízení se setkáváme s pluralitou zdrojů. Z hlediska formálních pramenů práva obecně rozeznáváme zdroje původu vnitrostátního (zákon o rozhodčím řízení), mezinárodního (mezinárodní úmluvy, např. Newyorská úmluva) a unijního (jak je uvedeno výše, v oblasti rozhodčího řízení v současnosti neexistuje významný pramen unijního/evropského práva). Mohou nastat situace, kdy dojde k překrytí těchto zdrojů. Pak hovoříme o **souběhu** (tam, kde existuje pravidlo pro jejich vzájemnou aplikaci) nebo **kolizi** pramenů. Kolizi pramenů se myslí situace, kdy neexistuje žádné pravidlo o aplikaci jednotlivých pramenů a jejich aplikace musí být vyřešena na základě obecných pravidel. Samozřejmě může také dojít k situaci, kdy jednotlivé prameny nejsou v kolizi, ale naopak existují vedle sebe nebo se navzájem doplňují. V této části si proto vysvětlíme, jak se tyto kolize řeší a kdy budeme jednotlivé prameny používat.

Pro vyřešení **kolize zákona o rozhodčím řízení a mezinárodní úmluvy** je nutné nejdříve vyřešit, kdy se stává mezinárodní smlouva závaznou ve vnitrostátním právu a jaký je jejich vzájemný vztah. Právní závaznost mezinárodních úmluv vyplývá z článku 10 Ústavy České republiky. Dle tohoto ustanovení platí: *„Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.“* Z ustanovení vyplývá, že ratifikovaná a vyhlášená mezinárodní smlouva má přednost před zákonem. Přednost ve smyslu aplikační přednosti, nikoliv vyšší právní síly. Budou-li v kolizi mezinárodní smlouva a zákon, vnitrostátní předpis „se odsune“ stranou (ale nikoliv deroguje) a místo něj se použije mezinárodní smlouva. Pro přednostní použití mezinárodní úmluvy je také důležitá její působnost. Mezinárodní smlouvy pravidelně vymezují svou věcnou působnost (oblast, na kterou se vztahují), personální (okruh osob, na který se vztahují), teritoriální (vymezení území) a časovou (od kdy je úmluva platná a účinná). V každém konkrétním případě je proto nutné zkoumat, zda jsou uvedené působnosti splněny, aby mohla být mezinárodní úmluva aplikována. *Např. za situace, kdy se na území České republiky žádá o uznání a výkon rozhodčího nálezu vydaného ve Francii, připadají do úvahy tyto prameny – zákon o rozhodčím řízení, Newyorská úmluva a dvoustranná úmluva o právní pomoci. Z hlediska aplikační přednosti mezinárodní smlouvy na základě článku 10 Ústavy České republiky se použije Newyorská úmluva (předpokládáme, že mezi ČR a Francií není dvoustranná smlouva o právní pomoci, která by také řešila otázku uznání a výkonu rozhodčího nálezu).*

Jak je uvedeno výše, v oblasti mezinárodního rozhodčího řízení existuje řada mnohostranných a dvoustranných mezinárodních úmluv, které mohou být z hlediska oblasti úpravy v kolizi. Tzv. **konflikt konvencí** (střet mezinárodních úmluv, např. dvoustranné a mnohostranné mezinárodní úmluvy) a pravidla pro jeho řešení obsahuje v obecné rovině **Vídeňská úmluva o smluvním právu** (vyhláška č. 15/1988 Sb.). Nejjednodušší situací je, kdy nová právní úprava má výslovně nahradit starší právní úpravu. Jako příklad lze uvést vztah Ženevských protokolů k Newyorské úmluvě. Newyorská úmluva v článku VII odst. 2 obsahuje tzv. doložku kompatibility, podle které Ženevské protokoly pozbydou pro smluvní státy Newyorské úmluvy platnosti. Ke konfliktu zpravidla nedochází v případě Evropské úmluvy o mezinárodní obchodní arbitráži a Newyorské úmluvy, a to vzhledem k jejich rozdílné věcné působnosti. Tyto dvě úmluvy mohou být aplikovány vedle sebe a vzájemně se doplňovat. Ke kolizím zpravidla může docházet v případě dvoustranné smlouvy o právní pomoci, která obsahuje otázku uznání a výkonu rozhodčího nálezu, a Newyorské úmluvy. Obecně se tyto

střety řeší podle pravidel *lex posterior derogat legi priori* nebo *lex generalis derogat legi specialis*. Newyorská úmluva pak pro tyto případy obsahuje v článku VII odst. 1 pravidlo tzv. **maximální efektivity** (účinnosti). Podle tohoto ustanovení nemůže Newyorská úmluva zbavit stranu práva použít rozhodčí nález způsobem a v rozsahu stanoveném zákonodárstvím nebo smlouvami země, v níž je nález uplatňován. Na základě tohoto ustanovení je pak možné postupovat způsobem v Úmluvě stanoveným nebo způsobem předpokládaným v jiné úmluvě nebo vnitrostátním předpise. Je tedy možné si vybrat, který postup bude pro danou konkrétní situaci výhodnější (efektivnější).